

Monumentnummer*: 520148

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 06 november 2001
Kadaster deel/nr 82796/52

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*				
Leeuwarden		Leeuwarden		Fryslân				
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie	
Hoeksterplein	17			8922 BB	Leeuwarden			
Hoeksterplein	19			8922 BB	Leeuwarden			
Hoeksterplein	21			8922 BB	Leeuwarden			
Hoeksterplein	23			8922 BB	Leeuwarden			
Hoeksterplein	25			8922 BB	Leeuwarden			
Hoeksterplein	27			8922 BB	Leeuwarden			
Hoeksterplein	29			8922 BB	Leeuwarden			
Hoeksterplein	31			8922 BB	Leeuwarden			
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel			
Leeuwarden	F				7001			

Omschrijving**

Inleiding

Blok van acht ARBEIDERSWONINGEN, Hoeksterplein 17-31, deel uitmakend van een complex van 64 arbeiderswoningen van 'Oud Eigen Brood Bovenal', bestaand uit acht blokken van elk acht woningen. Dit blok is enige jaren na 1870 gebouwd in Ambachtelijk traditionele bouwstijl, vermoedelijk naar ontwerp van architect Jacob Izaäks Douma voor een van de vroegste woningbouwverenigingen van het land en de eerste in Friesland.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

EXTERIEUR: De acht woningen, gegroepeerd in een blok, zijn in een hoogst simpele Ambachtelijk traditionele bouwstijl gebouwd. Het blok behoort tot de derde bouwstroom en is gelegen aan het wigvormige, geplantsoeneerde Hoeksterplein. De woninkjes meten 6 bij 6,3 meter. Elk huis is voorzien van een bleek of tuin van vijf meter diep, oorspronkelijk vooral door lattenhekjes afgegrensd en tegenwoordig in belangrijke mate door ligusterhagen. Het blok is niet rug-aan-rug met het achtergelegen blok verbonden, maar er ligt een steeg van één meter breedte tussen, waardoor de woningen enigszins licht en lucht van beide zijden kunnen ontvangen. Per achttal kwam er een grote regenwaterbak en per 24 woningen werden ze gezamenlijk ook nog van een welput met pomp voorzien. Buiten de deur kwamen groepen privaten en wel afzonderlijk voor vrouwen en mannen. Deze extra voorzieningen zijn in later tijd in de woningen ondergebracht en de bijbouwsels zijn verdwenen.

De voorgevels zijn per woning een dubbel raamtravee en een niet risalerend deurtravee breed. Boven een gepleisterde plint zijn de muren van roodbruine en bruine baksteen gemetseld. De rechtgesloten muuropeningen zijn gedekt door koppenlaagjes. Bij de laatste renovatie verloren de vernieuwde dubbele vensters hun roeden en werden de bovenlichten van kantel- of uitzetramen voorzien. De oorspronkelijk dichte deuren zijn toen vervangen door glaspaneeldeuren. Boven in de muur zitten rozetankers. De bakgoten rusten op bescheiden geprofileerde klosjes. De woningrijen bezitten flauw hellende schildkappen met vernieuwde, zwart geglazuurde golfpannen. Op het dak staan in 1935 aangebrachte reeksen dakkapellen met afzaatkappen. De bleekjes aan de voorzijde, ooit afgegrensd door lattenhekjes en thans merendeels door ligusterhagen, zijn als individuele tuinen ingericht.

INTERIEUR: Oorspronkelijk kregen de kleine woningen een indeling van een kamer van 5,6 bij 4,4 meter, inclusief twee bedsteden en een kast, een flink portaal en een werkplaats van 1,8 bij 2,1 meter die als keuken kon worden benut. Daar is een vaste trap naar de zolder. Onder de trap zat een kast en daaronder een keldertje dat toegankelijk was via de erachter gelegen berg- of wasplaats. Philips Kooperberg merkte in 1888 op dat de zolders gewoonlijk zijn vertimmerd tot slaapgelegenheden of vertrekjes voor huisarbeid: "De daken zijn niet beschoten en te vlak, zoodat de zolders niet vrij van vochtigheid zijn". Het inwendige van deze arbeiderswoningen is herhaaldelijk verbouwd en vanaf de jaren-dertig aangepast aan het eigentijdse wooncomfort. De interieurs vallen derhalve buiten de bescherming.

WAARDERING

Het blok van acht ARBEIDERSWONINGEN, Hoeksterplein 17-31, deel uitmakend van het complex van 64 arbeiderswoningen van 'Oud Eigen Brood Bovenal is sociaal-historisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig van algemeen belang

- vanwege de eerste plaats die het blok als onderdeel van het complex inneemt in de lokale en regionale (en een zeer vroege plaats in de landelijke) geschiedenis van de georganiseerde volkhuisvesting;
- vanwege de uitwendig door renovatie enigszins verstoorde, maar niettemin evenwichtige en ingetogen Ambachtelijk traditionele bouwstijl;
- vanwege de kenmerkende stedenbouwkundige lay-out in strenge stroken die heeft geleid tot een helder complex in een thans enigszins rafelige omgeving.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument